

INIMA TRĂDĂTOARE

DE

EDGARD POË

E adevărat! Eram nervos, îngrozitor de nervos, pe vremea aceea, și mai sînt și acuma; dar de ce aș fi nebun? Boala îmi ascuțise simțurile, dar nu mi le vătămase și nu mi le tocise. Mai cu seamă auzul îmi devenise neobișnuit de fin și de excitabil.

Aușiam tot ce se petrecea în cer și pe pămînt; și chiar unele lucruri cari se petreceau în iad. Cum puteam deci să fiu nebun? Ascultați numai! ce liniștit și ce logic vă voi povesti întreaga întimplare.

N'aș putea spune la drept cum m'ă venit în minte acel gând; dar îndată ce îmi intră în cap, mă urmări ziua și noaptea. N'aveam vre-o țintă hotărîtă. Și nici ura nu m'ă indemnă la asta, căci îl iubiam pe bătrînul. Nu mă jignise nici odată cu vre-o vorbă. Și nici banii lui nu m'au ispitit dar cred că ochiul lui a fost acela care m'ă provocat. Da, asta trebuie să fi fost! Anume, unul din ochii lui, semăna cu acela de vultur—era de culoare albăstrie ștersă, și avea o pieleță pe deasupra. De câte ori mă privia cu acest ochi, simțiam că sângele îmi îngheață în vine; și așa s'a făcut, că în sufletul meu, s'a format incetul cu incetul, hotărîrea de a omori pe bătrîn, numai pentru a mă scăpa pentru tot-d'a-una de acel ochi.

Asta-i toată pricina, pentru care sînt luat acuma drept nebun. Dar nebunii lucrează fără precugetare, și să mă fi vădut numai pe mine! Ce sistematic am procedat—cu ce prevedere, cu ce prefaceorie am pășit la țintă! Nici odată n'am fost mai prietenos cu bătrînul, de cât în săptămîna înainte de a-l omori. În fie-care noapte, pe la miezul nopții, mă furișam până la ușa lui, puneam mîna pe clanță și o deschideam—ah, ce încetșor! cu ce prevedere! și după ce deschideam ușa destul de mult pentru a putea băga capul înăuntru, scoteam un felinar orb, din care nici o rază de lumină nu putea ieși, și pe urmă băgam capul înăuntru. O, dacă m'ar fi vădut cineva atunci, ar fi ris de sigur, cu câtă îndemănare și șiretenie făceam toate astea! Incet, incet, băgam capul prin deschidătura ușei, pentru a nu-l deștepta din somn pe bătrîn. Dura un ceas întreg, până îmi băgam capul atîta, încât să-l pot vedea pe bătrîn, întins în pat. Oare un nebun ar fi avut atîta răbdare și băgare de seamă? Și apoi, după ce-mi băgasem capul în odaie, deschideam incet—ah, ce incet—ce prevădător, felinarul, îl deschideam însă numai atîta ca o singură rază subțire să poată cădea asupra ochiului de vultur. Și așa am făcut, șapte nopți de-a rîndul, și la fie-care dată tocmai la miezul nopții;

totuși, găsiam ochiul mereu închis, și astfel nu puteam să-mi îndeplinesc planul, căci nu doar bătrînul mă năcăjia, ci ochiul lui cel rău. În fie-care dimineață, îndată ce se lumina de zi, intram cu îndrăzneală în odaia lui, și vorbiam cu totul nejenat cu dînsul, îl numiam afectuos pe nume, și-l întrebam cum a dormit. Ar fi trebuit deci să fie un bătrîn foarte bănuitor, pentru a-și închipui cătuși de puțin, cu ce gând îl observam în fie-care noapte când dormia, la miezul nopții. Când veni astfel a opta noapte, deschisei ușa cu o prevedere și mai mare ca de obicei.

Minutarul unui ceasornic se mișcă mai repede de cum s'a mișcat mîna mea. Nici odată nu fusesem conștient în așa grad, ca în noaptea asta, de capacitatea și deșteptăciunea mea. Asta îmi producea o bucurie internă așa de mare, în cât abia puteam s'o stăpînesc. Când mă gândiam că stăteam pe pragul odăii lui, deschideam ușa încetșor, și că el nici în vis nu bănuia ce gând taînic aveam! O, la acest gând trebuia să rid în mine însu-mi. Poate că însă tot mă aușise, căci în acest moment se mișcă de odată în pat, ca și cum ar fi fost speriat de ceva. Acuma, veți crede, că am luat-o la fugă.—Dar, nu!

În odaia lui era întuneric beznă, căci de frica tâlharilor, închisese bine obloanele. Știam deci, că nu putea vedea că ușa era deschisă, și cu o stăruință neîntreruptă o deschisei din ce în ce mai tare.

În stăruință îmi băgasem capul cu totul înăuntru, și aveam de gând să deschid felinarul. De odată bătrînul, aușind un mic șgomot pe care-l făcea felinarul, se ridică în pat și strigă: «Cine-i acolo?»

Rămăsei cu totul liniștit și nu răspunsei nimic. Un ceas întreg îndrăznii abia să respir, și nu mișcai nici pleoapele; în acest timp nu aușii să se fi culcat iarăși. Încă tot ședea în pat și asculta; tocmai cum făcusem și eu în fie-care noapte; acuma asculta și el la ceasul din perete.

Deodată aușii ca un gemet înăbușit. Recunoscu-i într'însul, suspinul unei spaimi de moarte. Nu era un gemet de durere, sau de întristare.—Era acel sunet înăbușit, care poate izbucni numai dintr'un suflet plin de groază. Cunoșc prea bine acest suspin adînc. Une-orî noaptea, pe când la miezul nopții toată lumea dormia, acest suspin ieșea din pieptul meu propriu, pentru a mări încă groaza care mă nebunia. Ziceam, că îl cunoșteam prea bine, și știam ce simția bătrînul. Îmi părea rău, deși în mine însu-mi eram vesel. Știam, că de la primul șgomot

care-l făcuse să se miște în pat, rămăsese treaz. Din ce în ce mai mult copleșit de frică, el se va fi silit să-și dovedească, cum că aceasta era fără temei; dar nu se putuse convinge. În zadar și-o fi zis :

«Nu-ți nimica; o fi vîntul în coș, sau poate vre-un șoa-rece care umblă pe jos, ori vre-un greer.»—De sigur că bătrînul se silia să se mîngăie singur cu asemenea explicații. Dar toate erau în zadar! Moartea care se apropia de dînsul, se aședase acuma în fața lui, și împrăștiind umbrele ei cele negre asupra sufletului victimei sale, făcea pe bătrîn să simtă prezența mea în odaie, de și nici nu mă vedea, nici nu mă auzea.

După ce așteptasem cu răbdare mai multă vreme, fără ca să-l fi audiat culcându-se, mă hotărîi să deschid puțin, dar puțin de tot, felinarul. O făcuî cu cea mai mare prevedere. E cu neputință să-și inclipue cineva cât de încet am deschis felinarul, până când în slărșit o rază subțire ca un fir de pânză de păiajen, ieși din crăpătură și cădu pe ochiul de vultur.

Acesta era deschis, holbat chiar, și privindu-l, mă a pucă mânia. Îl vedeam foarte bine — un albastru șters cu un vîl scărboș deasupra; mă înfiorai până în mедуva oaselor. Dar din fața bătrînului, nu mai puteam vedea nimic afară de asta, căci îndreptasem aproape instinctiv raza asupra locului fatal.

Am spus că așa numita nebunie a mea, nu consta de cât dintr'o ascuțire neobișnuită a simțurilor. Astfel ajunsese acuma la urechea mea, un sgomot încet, înăbușit, dar repede, ca bătăile unui ceasornic învălit cu vată. Și acest sgomot îmi era cunoscut. Erau bătăile inimei bătrînului, și ele aprinseră și mai mult mânia mea, după cum ațîță trompeta curajul soldaților.

Dar și acuma mă stăpîni și rămăsei liniștit. Îndrăznii abia să respir, iar felinarul îl țineam nemișcat în mână. Cercai să ved, cu câtă siguranță puteam să țin raza asupra ochiului. În acest timp bătăile infernale ale inimei se accelerară din ce în ce mai mult. În fie-care moment bătăile deveniră mai tari și mai repezi. Groaza bătrînului trebuia să fi ajuns la culme. Ziceam, că în fie-care clipă, bătăile inimei lui deveniau mai tari, din ce în ce mai tari. —Mă veți înțelege oare? Am mai zis că aș fi nervos și sint în adevăr astfel.

Acuma, la miezul nopții, în tăcerea de moarte din această casă veche, acel sgomot ciudat îmi produse o spaimă cu neputință de stăpînit. Numai încă vre-o câteva minute, putui să mă stăpînesc și să rămân liniștit. Dar bătăile deveniră mai tari și mai tari, și creduî că inima se va sparge în bucăți. Și acuma fu cuprins de o nouă frică: — sgomotul putea fi audiat de vre-un vecin! Asta puse slărșit la toate! Ceasul bătrînului sunase! Cu un strigăt sîlbatic, deschisei repede felinarul, și sării la bătrîn. Numai odată—o singură dată mai gemu. Într'o clipă îl aruncasem jos și grămădisem pernele pe fața lui. Pe urmă surisei mulțumit, că săvîrșisem această faptă. Dar inima, mai bătut înăbușit vre-o câteva minute. Dar de asta nu-mi păsa; prin perete nu putea fi audiată, și în slărșit încetă. Bătrînul murise. Depărtaî per-

nele, și examinaî corpul. Nici o indoială, era mort—mort, parcă n'ar fi respirat nici odată. Pusei mîna mea pe inimă, și o ținuî astfel mai multe minute. Nimic nu se mai mișca. Era irevocabil mort. Ochiul lui nu mă mai putea chinui.

Cine ar putea să mă mai ție de nebun, va părăsi acest gând, când voiu povesti, ce măsurî bine chibzuite am luat pentru a ascunde corpul. Noaptea începea să dispară, și eu lucram în grabă și tăcend.

Scosei trei scânduri din podelele odăii, și ascunsei totul dedesubt. Pe urmă aședai la loc scândurile cu atîta îndemănare, încât nici un ochi omenesc n'ar fi putut băga de seamă vre-o schimbare. Și apoi, nu era nimic de spălat—nicăiri vre-o pată—nici cea mai mică urmă de sînge. Pentru asta fusesem prea prevădător.

Când slărșii de luat aceste măsurî, erau patru ceasuri — dar încă tot era noapte. Toceamî când sună ceasul, auzii bătend pe cineva la ușa casei. Cu nepăsare mersei să deschid. Zic, cu nepăsare, căci de ce putea acum să-mi fie frică? Trei bărbați intrară, cari se recomandară politicoș, ca funcționari de poliție. Unul din vecinii mei auzise un strigăt în timpul nopții; acesta deșteptase bănuiala că vre-o crimă se făptuise. Poliția fusese încunostințată, și de aceea trimisese pe niște funcționari ai săi, să facă o cercetare la fața locului.

Surisei—căci de ce puteam să mă tem?—și primii cu bună-voință pe acești domni. Despre strigăt, spusei că îl scosesem eu singur în somn, și căt despre bătrîn, zisei că plecase la țară. Dusei pe mosafirii mei prin toată casa, și îi rugai să cerceteze pretutindenî cu băgare de seamă. La urmă îi dusei în odăia bătrînului, le arătaî că toată averea lui era bine păstrată și neatinsă.

Sentimentul de siguranță aproape mă ameți, căci adusei scaune, și rugai pe funcționari să se odihnească. Pentru mine pusei un scaun chiar pe locul în care era ascuns cadavrul victimei mele.

Polițiștii erau mulțumiți. Purtarea mea îi convinsese, și eu eram de asemenea foarte bine dispus. Se aședaseră, și pe când eu răspundeam cu plăcere la întrebările lor, dinșii vorbeau între acestea de alte lucruri. Dar nu trecu mult timp și simții că deveniam palid, și dorii ca ei să plece mai repede. Capul mă durea și urechile îmi văjiaî; dar ei steteau mereu acolo și vorbeau mai departe. Văjitul deveni mai puternic—ținu mereu și deveni mai hotărît. Pentru a scăpa de această impresie îngrozitoare, începuî să mă amestec mai mult în vorbă. Dar văjitul dură mereu, până mă incredințai că nu era în urechile mele.

Fără indoială că devenisem acum foarte palid;—dar vorbiam mereu și cu o voce mai tare. Dar și sgomotul deveni mai tare—ce trebuia să fac? Era un sunet încet, înăbușit, repede — foarte asemănător cu bătăile unui ceasornic învălit în vată. Răsuflarea mi se opri — și funcționarii tot nu-l auziau. Vorbii și mai repede — și mai tare; dar și sgomotul devenia din ce în ce mai tare! Mă sculaî, și începuî să discut despre niște lucruri de nimic, cu o voce tare și cu gesturi violente. Nu-mi

folosi nimic! Sgomotul se măria și el. Dar de ce nu mai pleacă?! Ca și cum funcționarii mî-ar fi ațîțat mânia prin observațiile lor; începuî să umblu cu pași gravî prin oadae.—Toate în zadar! Sgomotul se măria neconținut. Dumnezeu! Ce puteam să fac? Spumegam de mînie — înjuram și turbam de furie. Apucaî scaunul pe care ședeam, și-l mișcaî pe podele, dar sgomotul deveni din ce în ce mai tare, dominînd toate. Mai tare—mai tare—din ce în ce mai tare! Iar bărbații vorbeiau mulțumiți și surideaî. Era oare cu puțință, să nu audă? Dumnezeu!—nu! nu!—O aușiaî!—Bănuiaî cele ce

se întimplaseră! — Iși băteaî numai joc de groaza mea! — Acestea erauî gândurile mele, și mai sînt și astăzi. Dar toate cele-lalte păreaî lucruri neînsemnate, față de această ironie! Acest suris prefăcut imî era nesuferit! Mi se părea că era să mor, dacă nu strigam!—Și acuma — ascultă! mai tare, mereu mai tare și mai tare! — «Mișeilor! strigaî eî, nu vî mai prefăceî! Imî mărturisesc fapta! — scoateî scîndurile!—aici! — sînt bătăile grozave ale inimei lui!»

Tradus de CONST. RAMURĂ.

BISERICA VECHEI METROPOLII DIN SUCEAVA

În anul 1514 a început Bogdan Chiorul — fiul lui Ștefan cel Mare — să zidească în Suceava o biserică pe care avea de gând s'o sfințească de catedrală a Metropoliei. Planul zidirei era întocmai ca al mănăstirii Putna, pe care o ridicase Ștefan cel Mare. Bogdan n'a trăit să vadă gata biserica; abia fiul său Ștefan VI a isprăvit-o la anul 1522.

Această biserică a fost catedrala Metropoliei din Suceava numai 42 de ani, căci la anul 1564 s'a strămutat reședința principilor moldoveni de la Suceava la Iași și, de odată cu strămutarea capitalei, s'a strămutat și Metropolia. Biserica a rămas de-aci înainte o simplă mănăstire.

La anul 1579 Metropolitul Moldovei, Teofan, a adăugat la Biserica din Suceava o tindă frumoasă; iar la 1589 Domnul moldovean Petru Șchiopul a renovat biserica, a acoperit-o din nou, a împrejmuț-o cu ziduri mai trănice și i-a zidit o clopotniță mare și puternică, întocmai ca un bastion. În această stare a rămas biserica peste două sute de ani.

Prin convențiunea guvernului austriac cu Poarta otomană, la 1775, Bucovina se alipi de Austria, la 1777 Episcopul român din Rădăuți, Dositei, a jurat credință Austriei, iar la 1781 Metropolitul Moldovei a resignat la jurisdicțiunea sa asupra episcopiei din Rădăuți, și astfel biserica din Suceava a trecut ca toate mănăstirile din Bucovina, sub jurisdicțiunea austriacă.

La anul 1783 Împăratul Austriei, Iosif II, a secularizat toate mănăstirile române din Bucovina, afară de trei (Putna, Sucevița, și Dragomirna). Biserica vechei Metropolii din Suceava a fost deci și ea secularizată.

Biserica se ruinase tare. Metropolitul Moldovei Iacov, la 1796, cu propriile sale cheltueli, a rezidit biserica, a înfrumusețat-o din nou și i-a dat alt iconostas. Mai târziu, la 1837, alt Metropolit al Moldovei, Veniamin, a restaurat din nou biserica, mai ales tinda care are forma

unei capele mici. La 1885 eforia acestei biserici a restaurat clopotnița și a mai mărit-o.

La aceasta biserică, fac pelerinagiî în fie-care an odată Românii de prin Bucovina, cei din părțile nordice ale Moldovei, cei de prin Maramureș și de prin părțile nordice ale Ardealului. În capela bisericii, adică, se află moaștele sfîntului mucenic Ioan cel Nou, cari — după credința poporului — au puteri miraculoase, vindecînd felurite boale.

Aceste moaște au fost cumpărate de Domnul moldovean Alexandru cel Bun, la anul 1402, de la niște negustori din Asia mică. Vodă Alexandru a dăruit bisericii mitropolitane din Suceava moaștele cumpărate. Aici au stat ele până la 1630, când au fost duse la Iași, la biserica Mitropoliei celei noue. De frica Turcilor, pe timpul neconținutelor răsboie, Vodă Constantin Cantemir a rugat pe regele Poloniei, pe Ion Sobiesky, să ducă moaștele în Polonia și să le adăpostească undeva într'un loc sigur. Regele polon le-a dus în Galiția la Zolva în monastirea Vasilianilor, care pe atunci era încă ortodoxă.

Când au cerut Moldovenii moaștele, Polonii n'au vrut să le mai înapoieze. Degeaba au fost toate cererile. Abia după multă vreme—după ce și Bucovina și Galiția ajunsera sub domnia austriacă — Împăratul Iosif II a dat ordin, ca moaștele să fie înapoiate la Suceava.

Biserica se susține mai ales din darurile pe cari le fac credincioșii pelerini.

Între monumentele istorice ale țării noastre, biserica vechei Mitropolii din Suceava ocupă un loc de frunte. Din mărirea de odinioară a Sucevei, vechei capitale a Moldovei — cuibul viteazului Ștefan cel Mare — n'a mai rămas decât aceasta biserică, și, ca ruină, o biserică numită «a Mirăuților», în care se încoronaî odată principii Moldovei.

* * *